

Un posibil decalog civic – reflecții asupra spiritului civic într-o comunitate multiculturală

În societatea contemporană, spiritul civic reprezintă una dintre condițiile esențiale pentru funcționarea armonioasă a unei comunități democratice. Importanța acestuia devine cu atât mai mare în cazul orașelor în care coexistă comunități lingvistice și culturale diferite, aflate într-un echilibru numeric relativ egal. În asemenea spații sociale, coeziunea comunitară nu se poate întemeia exclusiv pe norme administrative sau juridice, ci presupune existența unei culturi a respectului reciproc, a dialogului și a responsabilității comune față de binele public.

Un posibil „decalog civic” destinat unei asemenea comunități trebuie înțeles nu ca o colecție rigidă de reguli morale, ci ca un ansamblu de principii orientative care pot contribui la consolidarea unei conviețuiri echilibrate între cetățeni aparținând unor identități culturale și lingvistice diferite. Într-un oraș multicultural, spiritul civic are rolul de a crea punți între oameni, fără a anula specificul identitar al fiecărei comunități.

În primul rând, un cetățean responsabil își îndeplinește obligațiile fiscale în conformitate cu prevederile legale. Plata taxelor și a impozitelor reprezintă mai mult decât o simplă obligație administrativă; ea exprimă participarea concretă la susținerea comunității în ansamblul ei. Drumurile, școlile, spitalele, instituțiile culturale sau serviciile publice sunt utilizate deopotrivă de membrii tuturor comunităților lingvistice, iar contribuția echitabilă la funcționarea acestora constituie un element fundamental al solidarității civice.

Totodată, cetățeanul implicat urmărește mass-media locală și este preocupat de problemele specifice comunității în care trăiește. În cazul unui oraș bilingv sau multicultural, informarea din surse diverse devine cu atât mai importantă, deoarece permite înțelegerea perspectivelor și sensibilităților diferitelor grupuri care compun comunitatea locală. O societate în care cetățenii cunosc doar propriul univers cultural riscă să dezvolte neîncredere și izolare reciprocă. În schimb, interesul pentru realitățile întregii comunități contribuie la apariția unui climat de dialog și cooperare.

Exercitarea dreptului de vot reprezintă o altă dimensiune esențială a spiritului civic. Într-un oraș cu două comunități lingvistice importante, participarea electorală presupune nu doar susținerea intereselor propriei comunități, ci și asumarea responsabilității pentru echilibrul și stabilitatea întregului spațiu civic. Votul exercitat în cunoștință de cauză și cu respect pentru principiile democratice contribuie la evitarea tensiunilor artificiale și la consolidarea încrederii reciproce.

La fel de importantă este exprimarea opiniilor într-o manieră civilizată și democratică. Diversitatea lingvistică și culturală poate reprezenta o resursă valoroasă pentru dezvoltarea unui oraș, însă numai în măsura în care dialogul public este caracterizat de respect și moderație. Libertatea de exprimare nu trebuie transformată într-un instrument de antagonizare între comunități, ci într-un mijloc de participare responsabilă la viața publică. Respectul pentru limba, cultura și sensibilitățile celuilalt reprezintă o condiție fundamentală pentru menținerea unui climat social echilibrat.

Spiritul civic presupune, de asemenea, respectarea normelor de conviețuire socială. În comunitățile multiculturale, acest aspect capătă o semnificație aparte, deoarece viața cotidiană presupune interacțiunea permanentă dintre persoane cu tradiții, obiceiuri și repere culturale diferite. Respectul reciproc, politețea, toleranța și capacitatea de a accepta diversitatea contribuie la transformarea diferențelor culturale într-o sursă de îmbogățire reciprocă și nu într-un motiv de conflict.

Susținerea producătorilor locali și a economiei locale poate constitui, la rândul său, un element important al responsabilității civice. Dezvoltarea economică a orașului reprezintă un interes comun al tuturor locuitorilor, indiferent de apartenența lor etnică sau lingvistică. În acest sens, opțiunile economice responsabile pot contribui la consolidarea coeziunii sociale și la dezvoltarea unui sentiment autentic de apartenență la aceeași comunitate urbană.

Participarea la viața culturală a orașului reprezintă o altă dimensiune esențială a spiritului civic. Într-o comunitate cu două tradiții culturale importante, participarea reciprocă la evenimente culturale poate deveni un instrument de apropiere și de cunoaștere mutuală. Cultura are capacitatea de a depăși barierele lingvistice și de a crea spații comune de dialog și sensibilitate umană. Un oraș în care cetățenii manifestă interes pentru valorile culturale ale ambelor comunități devine mai stabil și mai solidar.

Respectarea și susținerea tradițiilor locale și naționale trebuie înțelese într-un spirit al echilibrului și al respectului reciproc. Fiecare comunitate are dreptul legitim de a-și păstra identitatea culturală și memoria istorică, însă acest proces nu trebuie să conducă la izolare sau exclusivism. Dimpotrivă, recunoașterea valorilor celeilalte comunități poate contribui la consolidarea unei identități civice comune, bazate pe respect și cooperare.

Solidaritatea față de concetățenii aflați în dificultate reprezintă una dintre cele mai importante expresii ale maturității civice. Problemele sociale, economice sau medicale nu au apartenență etnică sau lingvistică, iar capacitatea unei comunități de a acționa solidar în momente dificile reflectă nivelul său real de coeziune morală.

Nu în ultimul rând, un cetățean responsabil evită să își denigreze permanent orașul sau comunitatea din care face parte. Critica argumentată și constructivă este necesară în orice societate democratică, însă cultivarea unui discurs exclusiv negativ poate accentua diviziunile și poate slăbi încrederea colectivă. Într-un oraș multicultural, atașamentul față de comunitate presupune capacitatea de a vedea diversitatea nu ca pe o vulnerabilitate, ci ca pe o resursă de dezvoltare și echilibru social.

Desigur, un asemenea decalog civic poate fi completat și adaptat în funcție de realitățile fiecărei comunități. Important este însă faptul că respectarea unor asemenea principii presupune un exercițiu constant de responsabilitate și voință individuală. În timp, aceste comportamente pot deveni reflexe sociale naturale și pot contribui la formarea unei culturi civice autentice.

Într-un oraș caracterizat prin diversitate lingvistică și culturală, adevăratul spirit civic nu înseamnă uniformizare, ci capacitatea de a construi un spațiu comun al respectului, al colaborării și al responsabilității reciproce. Numai prin cultivarea acestor valori comunitatea poate transforma diferențele existente într-o sursă de echilibru, vitalitate și dezvoltare durabilă.

Cred că un târgumureșean care își asumă respectarea acestor principii morale poate să afirme, fără să greșească, parafrazând o expresie clasică, „Civis Marisiensis sum - Sunt un cetățean Mureșean”.

Prof.univ.em.dr.ing. Vasile BOLOȘ, Cetățean de onoare al Municipiului Târgu Mureș (2025)

(Ziarul „Cuvântul liber”, Târgu Mureș. 26 mai 2026)